

Niklas Luhmann's theory of social system and the reflection on translation system

Niklas Luhmann'ın sosyal sistem kuramı ve çeviri sistemine yansımaları

Sıla Mutlu¹

Abstract

This article aims at discussing an important problem of university education from the point of view of translation studies. The relation of translation education and the translation curriculum with social practice, and the counterpart of translation studies departments in the social system, constitute an important problem in the field of translation. It is possible to increase the quality of the translation industry through translation education by identifying the counterparts of translation education and translation theories in practice, and their positions within the translation system. The realisation of this objective is possible by considering translation as a system. Thanks to this approach of considering translation as a system, the positions of the actors within the translation system may be reinterpreted. This article aims at redefining the position of all stakeholders of the translation system within the translation system.

Keywords: Theory of the system; Luhmann, translation studies; translation system; translation education; translation practice; translation sector; relationship between theory and practice.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu makale üniversite eğitiminin en önemli sorunlarından birisi olan kuram pratik ilişkisini çeviribilim perspektifinden tartışmayı amaçlamaktadır. Kuram ve uygulama bir sistemin dönüşüm hallerini temsil ederler. Kuramdan pratiğe ve pratikten kurama dönüşle gerçekleşen toplumsal sistemler, kendi bağımsız işleyişlerini ve kalitelerini sürdürme yeteneğini geliştirebilirler. Çeviri eğitiminin ve çeviri müfredatının toplumsal pratikle ilişkisi ve çeviri bölümlerinin toplumsal sistemdeki karşılığı çeviri alanının önemli bir sorunsaldır. Çeviri eğitimi ve çeviri kuramlarının pratikteki karşılıkları ve çeviri sistemi içindeki konumlarının yeniden belirlenerek, çeviri sektörünün çeviri eğitimi yoluyla kalitesini artırması mümkündür. Bu amacın gerçekleşebilmesi çevirinin bir sistem olarak ele alınmasıyla mümkündür. Çevirinin bir sistem olarak ele alınması sayesinde, çeviri sistemindeki aktörlerin konumları yeniden yorumlanabilir. Bu yazı, Luhmann'ın sistem kuramından yola çıkarak, çeviri sisteminin tüm paydaşlarının çeviri sistemindeki rolünün yeniden belirlenmesini amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sistemin kuramı; Luhmann; çeviribilim; çeviri sistemi; çeviri eğitimi; çeviri pratiği; çeviri sektörü; kuram uygulama ilişkisi.

¹ Öğr. Gör. Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, smutlu@sakarya.edu.tr

GİRİŞ

Çeviri, diğer bilimsel disiplinler gibi toplumsal sistemde karşılığı olan bir sosyal sistemdir. Çeviri sisteminin sacayağı olan çeviri eğitimi, çeviri kuramları ve çeviri pratiği bir sistemin dönüşüm halleri olarak birlikte toplumsal bir sistem oluştururlar. Çeviri pratiğinde çevirilerin üretilmesi için istihdam edilen çevirmenlerin üretimleri gerek finansal üretimi ve gerekse toplumsal işleyişe katkısı bakımından önemli bir pay oluşturmaktadır. Çeviri eğitimi çevirinin toplumsal işleyişine katkısı açısından önemli bir yere sahiptir. Çeviri eğitiminin çeviri pratiğine uygun şekillenebilmesi ve çeviri üretiminde ortaya çıkacak ürün ve hizmetin daha kaliteli olabilmesi için çeviri sisteminde önemli bir yere sahiptir. Çeviri eğitiminin çeviri pratiğine ve çevirilerin kalitesine katkı sağlayabilmesi ve çeviri sisteminin kendi bağımsız sistemini oluşturabilmesi için çeviri kuram ve yöntemlerinin sistemin organizasyonunda gerekli rolü oynaması önemlidir.

Çeviribilimin çevirinin sosyal sistem içerisindeki konumuna uygun kuram ve yöntemler üretmesi ve çeviri sisteminin kalitesini artırabilmesi için, çevirinin bir sistem olarak işleyişinin genel kabul görmesi önemlidir. Bu sayede sistemin tüm paydaşları birlikte organize olarak çeviri sisteminin devamlı biçimde kendini üreten bir sistem olmasını sağlayabilir. Bu bağlamda Luhmann'ın sistem kuramının çeviribilime adapte edilerek, çeviri alanının sosyal sistem olarak kendi organizasyonunu gözden geçirmesi önemlidir. Bu sayede çeviri bölümleri ve çeviri kuramları kendilerini çeviri pratiğini dikkate alarak yeniden şekillendirebilecektir. Çeviribilimin kendi kuramsal bakışını ve eğitimini yeniden değerlendirerek üretmesi sayesinde çeviri bölümlerinin işlevi ve topluma katkısı yeni bir ivme kazanabilir. Ders müfredatları somut çeviri üretimine uygun olarak oluşturulduğunda, çevirmen adaylarının kuram ve yöntem bilinci daha çok gelişecek ve bu birikim çeviri sisteminin tümüne yansyacaktır.

1. Luhmann'ın Sistem Kuramı

Alman Sosyolog Niklas Luhmann (1927-1998) son dönemlerde Almanya, Danimarka, Avusturya ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinde özellikle sosyal bilimler ve *sosyal hizmet* alanında üzerinde durulan ve *sosyal sistemler teorisini* geliştiren bir bilim adamı olarak güncel bilimsel tartışmaların odağında yer almaya başlamıştır.

Luhmann'a göre autopoiesis terimi, kendisini meydana getiren unsurlara yeniden üreterek, kendisini çevreden ayırabilme özelliğine sahiptir. Autopoietik sistemler yaşam bilinç ve iletişim hallerinde ortaya çıkarlar. Autopoiesis terimi, sosyal sistemlerin kendilerini yeniden üretebilme biçimidir. Autopoiesis terimi Luhmann tarafından sosyolojiye transfer edilmiş bir terimdir. (bkz. Luhmann, 2011: 8).

Luhmann'ın geliştirmiş olduğu *sosyal sistem teorisinin* daha iyi anlaşılabilmesi için yine kendisine ait sözlüğü incelemenin daha işlevsel olacağını söyleyebiliriz.

Jalava'ya göre: "Luhmann'ın üzerinde çalışmış olduğu *autopoietik sistemler*, kapalı oldukları gibi açık olma özelliğine de sahiptirler. Çevrelerinden etkilenebildiklerinden dolayı açıktırlar. Çevreleri direkt olarak sistemlerin yapılarını ve süreçlerini etkileyemedikleri için ise kapalıdırlar." (Jalava, 2006 akt. Ertong, 2011: 10)

Luhmann'ın *Autopoietik sistemlerinin kendilerini yenileyen kendi, kendilerini düzenleyen ve kendi öğeleriyle kendilerini yeniden üretme* özelliklerini göz önünde bulundurularak bir sınıflandırma yapılmıştır. Yapılan sınıflandırmada Luhmann özellikle sosyal sistemler üzerinde durmakta ve *modern toplumu* fonksiyon sistemleri sınıfı olarak tanımlamakta ve bu tanımlı da ekonomi, siyaset, bilim, eğitim, hukuk gibi alt sistem sınıflarına ayırmaktadır.

Luhmann'a göre; "Autopoiesis kavramı sistemin varlığını sürdürebilmesi için istikrarsız öğelerin kendini yeniden üretmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kendini yeniden üretme bu anlamda evrimin bir şartıdır" (Luhmann, 1991 akt. Arı, 2014:165-166). Luhmann'ın bu kavramı kullanarak nitelediği

“autopietik sistemler”, sistem olmaları gereği, devingendirler ve özyapılarını dönüştürme gücüne sahiptirler, yine sistem olmanın gereği olarak, system dahilindeki öğeler doğrudan sistemin üretimi olarak doğarlar. Ne ki yine *system kavramı* gereği, kendi sistematikliklerinin dışına uzanamaz, system ötesi üretim yapamazlar; Bu bakımdan, Luhmann'ın deyişiyle, “kördürler” (Luhmann, 1991 akt. Arı, 2014:155-156).

Luhmann'ın teorisini irdeleyen Arı'ya göre ise, “Luhmann'ın sistem kuramı, toplumsal sistemleri biyolojik sistemler gibi kapalı sistemler olarak ele alır. Bunun nedeni, sosyal sistemlerin kendi kendilerini üretebilen yapılar olmasıdır. Toplumsal sistemler kendi gerçekliklerini yapılandırma yeteneğine sahiptirler. Her toplumsal sistem diğer sistemlerden farklılaşmasıyla var olur. Her toplumsal sistem diğer sistemlerden farklı bir yapı ve çevreye sahiptir” (Luhmann,1991 akt. Arı, 2014:155-156).

Ritzer ve Goodmann'ın üzerine çalışan Ertong'a göre; “Luhmann'ın sistem kuramında bir sosyal sistemin diğer sistemlerden ayrışması, sistem ve çevre arasındaki karmaşıklığı gidermek içindir. Ayrıştırılmış sistemde iki çevre türü söz konusudur. Tüm toplumsal alt sistemler hem ortak ve hem de kendilerine özgü özellikleriyle diğer sistemlerle ilişki içinde toplumsal sistemi oluştururlar. Bir sistemin diğer sistemlerden ayrışması, o sistemin kendi çevresinde olan değişimlerle rekabet etme biçimidir. Bir sosyal sistemdeki değişim, ilgili sosyal sistemin yapısında değişim ve dönüşüm meydana getirir ve sistemin karmaşıklığı da bu sayede artar. Bunun nedeni, her toplumsal sistemin diğerleriyle bu devingenlik içinde yeni ilişkiler kurmasıdır” (Ritzer ve Goodman, 2004 akt. Ertong, 2011:3-26).

Çeviri sistemi, diğer toplumsal sistemlerdeki gelişmelere uygun olarak kendini yenilemekte ve toplumsal değişime ayak uydurmaya çalışmaktadır. Çeviri sektöründeki değişimleri izlediğimizde, Luhmann'ın sistem kuramının işleyiş biçimini görmek mümkündür. Çeviri bölümlerinin daha önce yaygın olmaması, çeviri alanında uzmanlaşan eğitimcilerin, çeviribilim öğrencilerinin yeterli olmaması çeviri sistemini diğer sistemlerin gerisinde bırakmaktaydı. Çeviribilimin gelişimiyle birlikte çeviri sektöründe alanın uzmanlarının istihdam edilmesi ve çeviri sektörünün bir sistem haline dönüşmesiyle çeviri sistemi, diğer sistemlerle rekabet edebilecek duruma gelmiştir. Bu sayede, toplumun diğer sistemlerinin duyduğu gereksinimleri karşılayan çeviri sistemi, sektörlerin gelişiminde önemli bir iletişim rolü üstlenmiştir.

Luhmann'ın sistem kuramına göre bir sistemin operasyonel olarak kendi içine kapalı olması, sistemin diğer sistemlere karşı kapalı bir konumda olduğu anlamına gelmez. Çeviri alanı kendi içine kapalı bir sistem olmayıp, diğer sistemlerle ilişkisi ve diğer sistemlerle olan karşılıklı gereksinimi içinde işlev kazanır. Diğer sistemler kendi işleyişini devam ettirmek için çeviriye ihtiyaç duyduklarında ve çeviri olmaksızın iletişimini sürdüremediklerinde çeviriye ihtiyaç duyarlar. Çeviriler olmaksızın diğer toplumsal sistemlerin gerek bir sosyal sistem içinde gerekse sosyal sistemler arasında iletişimlerini sürdürmesi mümkün olmaz. Bu durum çeviri bölümlerine ve çeviri uzmanlarına olan gereksinimi beraberinde getirir ve çeviri sistemi bu sayede diğer sosyal sistemler gibi, toplumun önemli bir gereksinimini giderir. Luhmann'ın sistem kuramında iletişim merkez kavramdır. Çeviri sosyal sistemlerin iletişim gereksinimini karşılamakla, sistemlerin etkileşim ve iletişimlerinde merkez rol oynamaktadır. Çeviri sistemi kendi kuram ve pratik ilişkisinde yeterli kaliteyi gösterdiğinde, kendi toplumsal sisteminin diğer toplumsal sistemlerle ilişkisinde önemli bir mesafe almasını sağlayabilir. Çevirilerin kalitesi ve çeviride uzmanlaşma, çeviri sisteminin autopoietikliğini arttıracaktır.

Luhmann'a göre, “Toplumsal sistemler operasyonel olarak kapalı sistemlerdir ve kendi çevrelerinde gerçekleşen olaylara, kendi sistemsel kodlarıyla ilişkili oldukları sürece karşılık verir ve iletişime geçerler. Sosyal sistem kuramında sistemlerin diğer sistemlerden ayrışması kendi kodları sayesinde gerçekleşir. Örneğin hukuk sistemi yasal olan ve olmayan kodları üzerinde temellenir ve başka sistemlerle bu ayırım üzerinden iletişim kurar. Sosyal sistemler kendi kodları üzerine program

geliştirirler. Bir sosyal sistemin diğeriyle ilişki kurabilmesi için kodun yanında program da gereklidir. Bir sosyal sistemin diğeri sosyal sistemle ilişki kurmasında kodların yanında programlar da gereklidir. Kod ve programlar sayesinde sistemler kendi işlevini yerine getirebilirler. Bir sistemin kodu onu diğeri sistem öğelerini diğeri sistemden ayıran özelliğidir. Kod, işlevsel bir sistemin dilidir. Bir sistemin kodu diğeri sistemin koduna dönüştürülemez” (Luhmann, 1991 akt. Arı, 2014:180-181).

Ertong'a göre Luhmann'ın sistem kuramı toplumu bir birlikten değil, daha çok farklılık yaratan özelliklerden oluşan bir yapı olarak inceler. Luhmann'ın sistem kuramı toplumsal farklılığın kuramıdır. Farklılıkların oluşturduğu bir birliğin kuramıdır. Ertong, Luhmann'ın sistem kuramının sistem kuramı değil, sistem-çevre farklılığının kuramı olduğunu savunur (krşl. Ertong, 2011:3-26)

İletişim, sosyal sistemlerin kendi kendini düzenlemeleri için gerekli olan merkez kavramdır. Sosyal sistemin ana ögesi iletişimidir..

Luhmann modern toplumların karmaşık yapılar olduğunu savunur ve bu karmaşıklığın, sosyal hayatın farklı alanlarındaki etkileşimlerin daha basit ve sabit ilişkiler içerisinde sürmesini engellediğini dile getirir. Luhmann'a göre toplumlar karmaşık yapılardır. Bu karmaşıklık sosyal yaşamın basit ilişkilerle sürdürülmesine engeldir. Luhmann'ın göre “bu karmaşıklık, çok fazla seçimin olması nedenleriyle ortaya çıkar. Sistemler çevreleriyle doğrudan ilişkiye girmek yerine sınırlı sayıda reaksiyon gösterirler. Sistemlerin çevreyle her reaksiyonu bir seçim olarak nitelendirilebilir. Bir sistemin diğeri sistemlerle seçimli iletişimi, sistemlere bağımsızlık sağlar. Sistemler bu bağımsızlık olmaksızın komplekslik geliştirmezler. Örneğin siyaset sistemi hukuku etkileyebilir ama kendisi hukuk sistemi olamaz. Tüm sistemler, operasyonel olarak kapalı fakat bilişsel olarak açıktır. Bu iletişim sayesinde farklı kodlarla da tanışır ve sistem öğrenir” (Luhmann, 1995:19-20).

Çeviri sistemi diğeri sistemlerle ilişkisinde, kendi seçiciliği, karmaşık durumlarda sunduğu uzmanlık çözümleri sayesinde toplumsal gereksinimlere karşılık verir. Çeviri sisteminin diğeri sistemlerin ihtiyacı olan gereksinimleri kaliteli bir biçimde karşılamasıyla çeviri bölümlerinin bağımsızlığının devam etmesi kadar, çeviri sistemlerinin söz konusu kalite ve ihtiyaca cevap verecek uzmanlar yetiştirmesi de sistemin bağımsızlığını ve *autopoietikliğini* sağlayabilir.

İşlevsel olarak farklılaşmış bir toplumun alt sistemleri, birbirlerinin çevre sistemleridirler. Alt sistemler autopoietik bir yapıya sahip olmakla birlikte, birbirleriyle sürekli etkileşim halindedirler. Örneğin kanunlar hukuk sistemine ait olsalar da, digger tüm toplumsal sistemlerin işleyişine etki ederler. Alt sistemlerin birbirleriyle etkileşimde bulunmaları, onların yapısal olarak birbirleriyle bağ kurmalarıyla ilgilidir. Her hangi bir toplumsal sistemde gerçekleşen işlemlerin, digger alt sistemin işleyişini etkilemesi mümkündür. Örneğin, siyaset sisteminde alınan bir karar ekonomi ve eğitim sistemlerinin işleyişine yönelik olabilir ve ilgili sistemlerden dönüşüme yol açabilir.

Modern öncesi bilime yaklaşımda her bilim dalı kendi sorunsallarını kendi kuramsal yöntemleriyle çözüme kavuşturmaya çalışırken günümüz modern bilim anlayışıyla bu yaklaşımın yerini bilime disiplinlerarası bir bakış açısının aldığını ifade etmek mümkün. Bu disiplinlerarası yaklaşımda kastedilmeye çalışılan; bir bilim dalının sadece kendi sorunsallarını kendi kuram ve yaklaşımlarıyla çözümlenmesi yerine diğeri bilim dallarındaki gelişmeleri de çevresindeki gelişmeler olarak kabul ederek bu gelişmelerle bir çevre ilişkisi bağı kurması.

Geçmişten günümüze kadar bilimsel alanlardaki gelişmelerin izini sürdüğümüzde geleneksel sistem anlayışında bütün ve parça farkı yaklaşımın, ancak modern sistem teorilerinde ise sistemin çevre ile etkileşiminin ön plana çıktığını ifade etmek mümkün. Luhmann'ın *Autopoietik* sistem teorisinde ise sistem ve çevre ayrımının değer kazandığını gözlemlememiz mümkün. Sistemlerin özelliklerini göz önünde bulundurduğumuzda ise geleneksel sistem anlayışına göre sistem kapalı, modern sistem anlayışına göre ise açık olma özelliğine sahip iken Luhmann'ın *Autopoietik* sistem teorisine göre ise hem açık hem kapalı olma özelliğine sahip olduğunu gözlemlememiz mümkün. Bu açıklamadan

yola çıkarak sistem yaklaşımının da geçmişten günümüze kadar bir paradigma değişimi yaşadığını ifade etmek pek de yanlış olmaz.

2. Luhmann'ın Sistem Kuramının Çeviribilime Yansımaları

Çevirinin devingen yapısında sürekli değişkenlik gösterdiği için sabit olamayan faktörlerin mevcut olduğunu ifade etmemiz mümkün. *Bu sabit faktörlerin* eksikliği yalnızca çeviri eyleminin tanımını güç hale getirmekle kalmaz bu devingenlik mevcut kuramları bile etki altına alıp genelleştirilmelerine engel olur. Çevirinin söz konusu olan bu devingen yapısı birbirinden etkilenecek ortaya çıkan ve çıkmaya devam eden birbiriyle ilişkili veya birbirinden kopuk birçok kuramın meydana gelmesine olanak sunar. Bu çok kuramsal yapıya sahip olma durumu, bir sınıf kuramın birbiriyle ilişkilendirilmesini daha kolaylaştırdığını gözlemlememiz mümkün (krş. Sevinç Kabukçık, Muharrem Tosun, 707-716).

Geçmişten günümüze çeviri faaliyetlerini ve bu alandaki çalışmaların izi sürüldüğünde 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar *kaynak odaklı* yaklaşımlar hakimken, bu tarihten sonra *erek odaklı* yaklaşımlar ile birlikte *erek kültür* ve *erek kültürdeki yeri* gibi kavramlar hızla anlam kazanmaya başladığını gözlemleyebiliyoruz. Gideon Toury'nin *Betimleyici Kuramı*, Hans J. Vermeer'in *Skopos Kuramı* ve Even Zohar'ın *Çoğuldizge kuramı* tam da *erek odaklı* yaklaşımlarla birlikte çeviride *erek kültürü* ve çevirinin *erek kültürünün* gereksinimleri ile şekillendiğinden yola çıkarak aslında çevirinin *erek kültürünün* bir parçası olduğunu kanıtlamaktadır. *Erek kültürünün önem kazanmasıyla birlikte tartışmaların hedefinde* dilsel sorunların çözümü yerine sonların *erek kültürdeki yerleri* göz önünde bulundurularak *kültür odaklı çözümler ön plana çıkmaya başladığını* iddia etmemiz mümkün.

Çeviriyi temel alan *kaynak odaklı bakışta*, çevirinin *erek kültür* üzerindeki etkisi tartışmaların odağında iken, *erek odaklı bakış* açısından ise *erek kültürdeki işlevi* daha ön plandadır. Bu nedenle çevirinin niteliğinin değerlendirilmesinde tam da *kaynak odaklı bakış* değil *erek odaklı bakış* açısının önem kazandığını görebiliyoruz.

Günümüzdeki yaklaşımı değerlendirdiğimizde çeviride işlevin gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmek için önce o kültürdeki işlevinin göz önünde bulundurulmasının gerektiği önem kazanmış durumdadır. Çünkü çeviri işlevinin gerçekleşip gerçekleşmediği *erek okurda hedeflenen etkiye ne kadar sahip olduğuna bağlıdır*. Bu sebeple *erek kültür okuyucusunun beklentisinin de önem kazandığını ve kaynak metnin baskınlığının önemini yitirdiğini savunabiliriz*. Oysaki *kaynak odaklı bakış* açısının hakim olduğu dönemde *kaynak metnin ölçütleri daha ön plandaydı*.

Yakın dönem çeviri çalışmalarını değerlendirdiğimizde kültürel ve sosyal dönüşüme zemin hazırlayan *bakış açılarının ağırlık kazanmasıyla birlikte çeviribilim alanında bir paradigma dönüşümünden bahsetmek mümkün*.

Söz konusu dönüşümün temellerini çevirinin ideolojik bir silah olarak araçsallaştırılması ve bu yolla toplumları egemen ideolojileri doğrultusunda dönüştürmeye çalışan baskın sömürgeci devletlerin "ötekini" yok sayan bu güçlü asimile etme isteğine yönelik çabaları sömürgecilik sonrası dönemde *yapısalcılık/sömürgecilik sonrası yazarlar ve toplumbilimciler ve çevirmenler tarafından büyük bir tepki ile karşılanması için zemin hazırlamıştır*. Bu tepki, konunun yapısalcılık ve sömürgecilik sonrası yaklaşıma sahip kuramcılar tarafından ele alınmasına zemin hazırladı. Böylelikle bu gelişmelerin çeviribilimde 90 yılların sonunda *kültür (cultural turn)* ve *sosyoloji (social turn)* odaklı çalışmaların ortaya çıkmasına zemin hazırladığını söylemek mümkün. Bu alanda yapılan kuramsal çalışmaların ağırlıklı olarak *yazar, çevirmen, toplumbilimciler tarafından ele alındığını gözlemlemek mümkün*. Çoğu çeviribilim kökenli değilse de, o dönemde bir ideolojik silaha dönüştürülen bir olgu olarak çeviri söz konusu olunca çalışmalarını dil ve çeviri yaklaşımları üzerinden yola çıkarak ortaya koymuşlardır. İlerleyen zamanda bu çalışmalara Pierre Bordieu ile Niklas Luhmann gibi toplumbilimcilerin toplumsal modellerinin temel alınarak sosyolojik sistem odaklı yaklaşımların da eklendiğine rastlayabiliyoruz.

Tüm bu gelişmeleri göz önünde bulundurduğumuzda çevirinin de birçok sistemle ilişkisi ve bağlantısı olduğunu ve aslında olması gerektiğinin de kaçınılmaz olduğunu ifade etmemiz yanlış olmaz. Çünkü çeviribilimin doğası gereği dilsel ve dilbilimsel alanda sınırlı kalmasının kendisini bir kısır döngüye süreklemesi tehlikesi ile karşı karşıya bırakacağını ifade etmemiz mümkün. Nitekim geçmişten günümüze varan çeviribilimsel çalışmalara dayanarak, çeviribilimin dilsel ve dilbilimsel alandan kendini sıyrarak ve kendi doğasına uygun olarak diğer sistemlerle bir ilişki sağlayarak bu söz konusu kısır döngüden kurtarmayı başardığını gözlemleyebiliyoruz.

SONUÇ

Çeviribilimsel gelişmelerin izini sürdüğümüzde tıpkı diğer toplumsal sistemler gibi çeviribilimin de kendine yeten bir sistem olabilmesi için kendi doğasına uygun ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda üretimlerinin olması bu bilim dalının da kendi başına bir sistem olma özelliği taşıdığını ifade etmek mümkün. Luhmann'ın sistem kuramını temel alarak çeviribilimde geçmişten günümüze yaşanan her bir gelişmenin gelecekte yaşanacak bir sonraki gelişmeyi öngörerek bir önceki gelişmeyi temel alarak ve sonrasında kendini yeniden üreten bir yapıya denk geldiğini gözlemleyebiliyoruz. Bu sistemlerarası ilişkiyi temel alarak çevirinin çevresindeki sistemler ile etkileşim içerisinde olma durumunu sağlayarak aslında başka sistemlerden bilgi alışverişi içerisinde olduğunu göz önünde bulundurarak *autopoietik* bir sistem olma özelliği taşıdığını ifade etmemiz yanlış olmaz. Bunun yanısıra bilgi alışverişinin de tek taraflı olmadığına değinmekte fayda var. Çünkü çevirinin de var ettiği başka sistemlerin olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Bu anlamda da çevirinin aslında önemli bir sosyal işleve sahip olduğunu gözlemlememiz mümkün.

KAYNAKÇA

- Arı, S. (2014). *Çeviri Sosyolojisi*. İstanbul: Aylak Adam.
- Ertong, G. (2011). Niklas Luhmann'ın Sosyal Sistemler Kuramı ve Güven Tartışmaları Bağlamında Sağlık Sistemi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ankara, 10, 3-26.
- Jalava, J. (2006). *Trust as a Decision: The Problems and Functions of Trust in Luhmannian System Theory*. University of Helsinki Department of Social Policy Research Reports 1.
- Kabukçık, S. ve Tosun, M. (2013). Çevirinin Sosyal Sistem İçindeki Rolünün Luhmann'ın Sosyal Sistem Kuramı Açısından Yorumlanması. *Bildiriler Kitabı:13. Uluslararası Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu: Basit Üslup*. 26-28 Eylül, 707-716.
- Luhmann, N. (1995). *Social Systems*. (Çev. John Bednarz ve Dirk Baecker). California: Writing Science.

Extended English Summary

The impact of translation on the transformation of social systems has been an ongoing phenomenon throughout history. Setting off from Luhmann's social system theory, it can be suggested that translation plays a central role in the communication of social systems both within themselves and with other systems. This article aims at discussing an important problem of university education from the point of view of translation studies. The relation of translation education and the translation curriculum with social practice, and the counterpart of translation studies departments in the social system, constitute an important problem in the field of translation. It is possible to increase the quality of the translation industry through translation education by identifying the counterparts of translation education and translation theories in practice, and their positions within the translation system. The realization of this objective is possible by considering translation as a system. Thanks to this approach of considering translation as a system, the

positions of the actors within the translation system may be reinterpreted. This article aims at redefining the position of all stakeholders of the translation system within the translation system. In the approach to pre-modern science, it is possible to state this approach has been replaced by an interdisciplinary approach to science with today's modern understanding of science. In this interdisciplinary approach; instead of analyzing only its own problems with its own theories and approaches, a branch of science accepts the developments in other disciplines as developments in its environment and establishes a connection with these developments. When we trace the developments in the scientific fields from the past to the present, it is possible to state that the whole and part difference approach in the traditional system understanding, but in the modern system theories, the interaction of the system with the environment comes to the fore. In Luhmann's Autopoietic system theory, it is possible to observe that the distinction between system and environment gains value. When we consider the features of the systems, it is possible to observe that the system is closed according to the traditional system approach and open according to the modern system approach, while it is both open and closed according to Luhmann's Autopoietic system theory. Based on this explanation, it would not be wrong to state that the system approach has undergone a paradigm shift from the past to the present. Translation, like other scientific disciplines, is a social system that corresponds to the social system. Translation education, translation theories and translation practice, which are the pillars of the translation system, form a social system together as the transformation states of a system. In translation practice, the production of translators employed to produce translations has an important share in terms of both financial production and contribution to social functioning. Translation education has an important place in terms of its contribution to the social functioning of translation. It has an important place in the translation system so that the translation education can be shaped in accordance with the translation practice and the quality of the product and service that will emerge in translation production. It is important that translation theories and methods play the necessary role in the organization of the system so that translation education can contribute to the practice of translation and the quality of translations, and the translation system to form its own independent system. In order for translation science to produce theories and methods appropriate to the position of translation in the social system and to improve the quality of the translation system, it is important that translation as a system is generally accepted. In this way, all stakeholders of the system can be organized together to ensure that the translation system is a system that continuously produces itself. In this context, it is important that Luhmann's system theory is adapted to translation studies and that the field of translation revises its own organization as a social system. In this way, translation departments and translation theories will be able to reshape themselves taking into account the translation practice. The function of translation departments and their contribution to society can gain a new impetus thanks to the re-evaluation of its own theoretical perspective and education. When the course syllabuses are prepared in accordance with the concrete translation production, the prospective translators' awareness of the theory and method will be improved and this knowledge will be reflected in the whole translation system.

When we trace the developments in translation studies, it is possible to state that this discipline is a system of its own in that translation studies, like other social systems, are produced in accordance with their own nature and in line with the needs of society in order to be a self-sufficient system. Based on Luhmann's system theory, we can observe that each development in translation science from the past to the present corresponds to a structure that reproduces itself based on the previous development, anticipating the next development in the future. On the basis of this inter-system relationship, it is not wrong to state that translation is an autopoietic system considering that it is actually exchanging information from other systems by providing the interaction with the systems around it. It is also worth mentioning that information exchange is not unilateral. Because it should not be ignored that there are other systems that translation also exists. In this sense, we can observe that translation has an important social function.